РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні ордери і чеки треба виписувати на адресу: „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

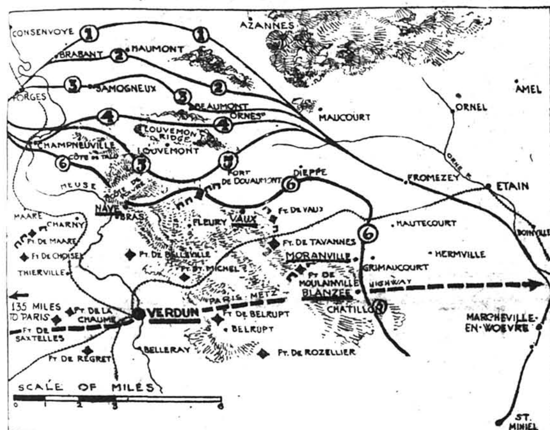
РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 2-го марта 1916. Ч. 27. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, March 2, 1916. No. 27.

ТРИ ФОРТИ ВЕРДЕНУ ЗДОБУТІ.

Французи стратили в полонених поверх 15.000 людий.

Австрійці здобули в Дураццо 23 гармат і понад 10.000 крісів.

Від 1-го марта Німці будуть топити кождий зоружений корабель -- без остереженя.

ВОЄННЕ ПОЛОЖЕНЄ ПІД ВЕРДЕН.

Повисша мапа представляє перебіг воєнної акції під Верден від початку до тепер.
Лінія ч. 1 представляє первісну боєву лінію перед розпочатєм наступу.
Лінія ч. 2 — боєва лінія ві второк.
Лінія ч. 3 — боєва лінія в середу.
Лінія ч. 4 — боєва лінія в четвер.
Лінія ч. 5 — боєва лінія в пятницю.
Лінія ч. 6 — боєва лінія в понеділок.
Під теперішну пору найбільша битва має місце в околици місцевостий Бра і Во.

НІМЦІ ПОЛОНИЛИ 10.000 ФРАНЦУЗІВ В БИТВІ ПІД ВЕРДЕН.

БЕРЛІН, 25. лютого. — Урядовий звіт головної німецької кватири звучить:

„На правім березі ріки Мези наші війска посунули ся знова дальше наперед. Укріплені місцевости: Котелят, Мармон, Бомон, Шомбре і Орн находять ся вже в руках наших війск. Крім того здобули ми приступом всі неприятельські становища аж по Людмон.

„Втрати неприятеля були знова незвичайно тяжкі. Наші втрати є розмірно нормальні. Число полонених Французів зросло о дальших 7.000 так, що загальне число Французів, полонених під Верден, перейшло 10.000. Також попала ся в наші руки і величезна добича у воєнних матеріялах, якої однак навіть в приближеню годі оцінити".

ПЕРШИЙ ГОЛОВНИЙ ФОРТ ВЕРДЕНУ ЗДОБУТИЙ.

БЕРЛІН, 26. лютого. — Перша урядова вість німецького ґенерального штабу про здобутє форту звучить:

„Думон, головний форт кріпости Верден, який лежить на північний схід від міста і який становить головну точку оборони кріпости перед неприятелем, зістав здобутий вчера пополудни. Його взяв приступом 24 полк піхоти (з Бранденбурґії)".

НІМЦІ ЗДОБУЛИ ДАЛЬШІ ДВА ФОРТИ. — ЧИСЛО ПОЛОНЕНИХ ЗРОСЛО НА 15.000.

БЕРЛІН, 27. лютого. — Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„На горбках на правім березі ріки Мез французькі війска робили великі зусиля, щоби відзискати утрачений форт Думон. В тій цїли Французи кинули на сю боєву лінію нові скріпленя і пять разів ішли приступом. Всї їх змаганя були безуспішні. З дуже тяжкими втратами французькі війска мусїли уступити назад.

„На захід від форту Думон наші війска здобули місцевість Шампневіль і укріпленя форту Кот де Талю, зближаючи ся до місцевости Бра.

„На схід від форту Думон наші війска взяли приступом форт Гардомон.

„Число полонених нераненых Французів зросло на 15.000".

В ШАМПАНЇЇ НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ПОЛОНИЛИ ПОВЕРХ 1.000 ФРАНЦУЗІВ.

БЕРЛІН, 28. лютого. — Урядові вісти звучать:

„В Шампанії наші війска розпочали наступ здовж дороги, яка веде до Суен. Наші війска взяли приступом місцевість Наварін і укріплені становища по обох сторонах сеї місцевости на просторі 1.600 метрів. Французи стратили 1.008 жовнірів і 26 офіцирів в самих лише полонених. Крім того здобули ми 9 машинових крісів і одну гармату до стрілянherя мінами".

ПАРИЖ І ЛОНДОН БУДУТЬ СИЛЬНО ЗАГРОЖЕНІ НА СЛУЧАЙ УПАДКУ ВЕРДЕНУ.

ЛОНДОН, 26. лютого. — Успіхи німецьких війск в битві коло Верден викликали в Анґлії велике занепокоєнє. Хоч військові круги старають ся при помочи преси вплинути на успокоєнє населеня, то все таки напруженє велике і всї нетерпеливо ожидають дальших вістий з поля війни.

Комендант лондонського округа, Френсіс Ллойд, виголосив принагідно посьвяченя військового будинку під впливом послїдних воєнних вістий отсю бесіду:

„Коли би боєва лінія Французів не видержала страшного удару, який завдали Німцї під Верден, то тимсамим ворог мав би отверту дорогу на Париж. А коли би ворогови і се пощастило ся, то тодї війна приняла би зовсїм инший вигляд.

„Успіхи Німців у Франції означають не лише втрату Парижа, але також вони загрожують і Лондонови".

ВЕЛИКІ СТРАТИ В БИТВІ ПІД ВЕРДЕН.

ПАРИЖ, 28. лютого. — Вісти з поля битви під Верден доносять, що страти по обох сторонах є незвичайно тяжкі.

Очевидці оцінюють втрати Німців на 150.000 людий. Цїлі полки зникали з поверхні землї. Дуже часто приходило до боротьби на баґнети.

Один лїкар, очевидець, оповідає таке:

„Наступ німецьких війск був страшний. Помимо величезних страт вони ішли дальше наперед серед густого граду ґранатів і шрапнелїв. Наші страти також дуже великі. Найменьше 30.000 ранених жовнірів остало на снїгу на побоєвищи і годї дати їм поміч, бо битва не устає. Всї вони засуджені на смерть від ран і зимна".

Французи оцінюють страти Німців на 150.000. Очевидно, що ті числа не відповідають дійсности. Французькі часописи, подаючи великі страти Німців, хотять в сей спосіб вплинути на піддержанє духа народу, серед якого відворот і невдача французької армії під Верден викликали велике пригноблене.

ПЕРШИЙ ТИЖДЕНЬ СТРАШНОЇ БИТВИ ПІД ВЕРДЕН.

БЕРЛІН, 28. лютого. — Битва, яка триває без перестанку від середи до тепер, належить до найбільше кровавих битв на західнім теренї війни.

Приготовленя до наступу.

Приготовленя до наступу тривали через довший час. Ходило о вишуканє добрих становищ на великі німецькі і австрійські гармати. Боєву лінію получено добрими дорогами і кількома залїзничими шляхами. Коли всі приготовленя укінчено, в середу в ночи заграли німецькі і австрійські гармати. Число гармат ужитих на фронті Вердену оцінюють на 400 штук.

Здобутє першого форту.

Бомбардованє розпочали полеві гармати і середущі. Їх задачею було знищити укріпленя і рови, які Французи побудували перед фортами. Бомбардованє тривало без перестанку через дві доби. Відтак розпочали стрілянє гармати найтяжші. Чотири стріли вистарчило, щоби сильний головний форт Думон обернути в купу румовища.

Доперва тодї пішла приступом піхота. В пятницю пополудни 24. полк німецької піхоти заняв укріпленя форту.

Переломанє зовнїшної оборонної лінії Вердену.

Німецькі тяжкі гармати звернули в суботу і в недїлю свій огонь на оба побічні форти: Кот де Талю і Годкорт. В понедїлок рано німецькі війска взяли приступом оба сї форти, роблячи вилім в зовнїшній оборонній лінії кріпости.

Острілюванє внутрішної боєвої лінії розпочало ся.

Тяжкі гармати, уставлені на нових становищах, продовжують дальше своє дїло знищеня. Їх огонь головно звернений на форти: Мар і Бельвіль. З упадком сих фортів здобутє кріпости буде довершене.

Коли Французам не удасть ся тепер кинути більшої сили, щоби здержати дальший наступ Німців, то упадок кріпости в протягу двох тижнів є неминучий.

НА БАЛКАНІ:

ІТАЛІЙЦІ ПРИЗНАЮТЬ УТРАТУ ДУРАЦЦА.

РИМ, 27. лютого. — Урядовий звіт італійського штабу подає отсї вісти:

„Італійська бриґада (бриґада — два полки) піхоти опорожнила місто Дураццо. Італійські війска відплили на кораблях до Італії. Причиною опорожненя було се, що албанське правительство рішило ся зовсїм опорожнити Дураццо".

З повисше наведеної телєґрами показує ся, що Італійці утікли з Дураццa, не ожидаючи навіть приходу австрійських війск. Згадане в телєґрамі албанське правительство означає приклонників Ессада Паші, які свого часу піднесли були бунт проти князя Віда.

Приватні телєґрами доносять, що Ессад Паша утік вже перед тижнем до Італії, а відтам до Франції, щоби доповнити число своїх товаришів недолї, а то: короля бельгійського, сербського і чорногорського.

АВСТРІЙЦІ ПОЛОНИЛИ 700 ІТАЛІЙЦІВ І ЗДОБУЛИ 6 ГАРМАТ.

ВІДЕНЬ, 26. лютого. — Міністерство війни подає отсї вісти:

„На полудне від Дурацца наші війска розбили сильний відділ італійського війска. Понад 700 італійських жовнірів взяли наші війска в полон і здобули 6 гармат. Італійці уступають в неладі в напрямі Авльони".

Телєґрама з Риму доносить, що відворот сербських, чорногорських і албанських війск є скінчений. Крім італійських війск в Авльоні проча Албанія зістала зовсїм опорожнена.

АВСТРІЙЦІ ЗДОБУЛИ В ДУРАЦЦО 23 ГАРМАТИ І ПОВЕРХ 10.000 КРІСІВ.

ВІДЕНЬ, 28. лютого. — Міністерство війни подає отсї вісти про здобутє Дураццa:

„Австрійсько-угорські війска здобули в Дураццо 23 гармати, між тими 6 корабельних, понад 10.000 крісів і величезну скількість амуніції та инших воєнних матеріялів.

„Утеча Італійців відбувала ся у великім неладі і поспіху. Наші війска здобули також великі засоби санїтарних матеріялів. В пристани найдено велике число меньших кораблів і лодок".

СТРАТИ ТУРКІВ НА КАВКАЗІ ЗМАЛІЛИ ВЖЕ НА 13.000 ПОЛОНЕНИХ.

ПЕТРОГРАД, 27. лютого. — Урядовий звіт російського ґенерального штабу звучить:

„На Кавказі потерпіли ми відповідно до великих успіхів незначні втрати.

„Турки стратили в полонених 235 офіцирів і 12.753 жовнірів. Крім того здобули ми 9 військових прапорів і 325 гармат. Місто Ерзерум було турецькою кріпостию першої кляси з великими магазинами оружя, амуніції і инших воєнних матеріялів.

„Наші війска продовжують дальше переслїдуванє Турків. На дорозї до Трепізонту (50 миль на захід від Ерзерум) наші війска прогнали задну сторожу головної турецької армії і заняли село Ашкалю".

З великої хмари малий дощ. Зі 160.000 полонених, як се доносили перші російські телєґрами, зробило ся вже лише 13.000. Отсе є знова новий доказ правдивости російських вістий.

———o———

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „МАЛОДЖА" (12.500 ТОН) ВЇХАВ НА МІНУ. — ЗГИНУЛО 189 ЛЮДИЙ.

ЛОНДОН, 27. лютого. — Міністерство маринарки подає урядово отсю вість:

„Великий корабель „Малоджа", який повертав з дороги з Австралії, вїхав на підводну міну недалеко анґлійського побережа коло пристани Довер. В наслїдок вибуху міни корабель вилетів у воздух. Помимо скорої помочи страти в людях є величезні. На 429 людий залоги і подорожних 189 осіб утратило житє".

———o———

ВІД 1. МАРТА НІМЦІ БУДУТЬ ТОПИТИ КОЖДИЙ ЗОРУЖЕНИЙ КОРАБЕЛЬ — БЕЗ ОСТЕРЕЖЕНЯ.

ВАШІНҐТОН, 29. лютого. — Вчера надійшла відповідь від німецького правительства в справі дальшої акції підводних лодок.

Пополудни зявив ся у Ленсінґа, секретаря для заграничних справ, німецький амбасадор ґр. Бернсторф і вручив йому ноту німецького правительства.

Німецьке правительство подає в ноті до відома, що команданти підводних лодок одержали приказ від дня 1. марта топити без остереженя кождий ворожий зоружений корабель.

Ноту подібного змісту вручило також і австрійське правительство через заступника амбасадора барона Цвіденека.

———o———

ҐЕН. КУРОПАТКІН КОМАНДАНТОМ ПІВНІЧНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ.

ПЕТРОГРАД, 27. лютого. — Ґенерал Алексій Куропаткін зістав іменований головним командантом російських війск на півночи т. є. на фронті Динабурґ (Двинск) — Рига.

Ґен. Куропаткін був з початком війни з Японією головним командантом російських війск в Манджурії. В теперішній війні ґен. Куропаткін займав ріжні начальні становища, а в послїднім часї був командантом одного із корпусів.

По уступленю Николая Николаєвича головним командантом північної армії був ґен. Алексієв, а відтак ґен Рузский. Сей останний уступив ще при кінци грудня минувшого року зі свого становища з причини „браку здоровля".

ЩИРЕ ПРИЗНАНЄ ДЛЯ „СВОБОДИ".

Наш зазив за приєднуванєм нових передплатників для „Свободи" (по заборонї її в Канадї) приняли Українцї й Українки у Злучених Державах дуже щиро. Дуже богато передплатників нашої часописи агітувало між знакомими, котрі ще не були передплатниками „Свободи", щоби післали від себе передплату і стали передплатниками. Ся агітація вже доси увінчала ся красним успіхом бо ЗА 5 НЕДІЛЬ ПРИБУЛО „СВОБОДІ" ПОНАД ПІВТОРА ТИСЯЧІ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Сим ділом показали Приятелі і Приятельки „Свободи", що вони дійсні патріоти, бо попирають народну справу не лише словами, але й ділами. Діло одиниць невелике, але як тих одиниць богато, — то се діло стає ВЕЛИКИМ ДІЛОМ ВЕЛИКОЇ ГРОМАДИ.

Коли у нас є вже зрозуміне такого великого громадського діла, то се дуже відрадна проява І ЗАПОРУКА УСПІХІВ НА БУДУЧЕ.

Ґазета — се ключ, се жерело всеї роботи і без неї в теперішних часах жадна громадська робота неможлива. Тому першою річию американських Українців повинно бути: мати добру і сильну народну ґазету, але — ЩОДЕННУ. Нехай нашою цїлию буде, АБИ „СВОБОДА" СТАЛА ЯК НАЙСКОРШЕ ДНЕВНИКОМ.

Ще трохи працї, ще трохи агітації, а „Свобода" буде мати в самих Злучених Державах стільки передплатників, що мала перед 17-тим січня, 1916, разом з передплатниками з Канади. А тоді вже буде задачею Редакції й Управи друкарнї „Свободи" подбати, ЩОБИ „СВОБОДУ" ПЕРЕМІНИТИ НА ДНЕВНИК.

Тож дотеперішний успіх нехай нас заохочує до дальшої працї, аби осягнути — повний успіх!

Хто пришле $2.00, буде передплатником „Свободи" цїлий рік (без огляду, в котрім часї пришле, буде одержувати часопись через 12 місяців і отримає 156 чисел), а хто одного доляра, буде одержувати „Свободу" 6 місяців.

НА ПРЮ, БЕЗ ЛЯКУ І ЗНЕВІРИ!

I.

Годї мовчати.

Вкраїно, мій любий краю неповинний!
За що Тебе так Господь кара?
Шевченко (Осії глава XIV.).

Діждали ся ми, бодай і не згадувати. Читаємо ґазети і всїляко там пишуть. Але читаємо одну ґазету місяць, два, три, бо далї вже й рік доходить, і все одна нута в нїй: „Пропали ми! нас запродали наші провідники! все вже страчене!" Так меньше-більше.

Ся часопись, що так пише, називає ся „Америка", виходить українською мовою у Філядельфії, уходить за орґан християнського греко-католицького запомогового товариства „Провидїнє", а за редактора підписує ся А. Цурковський.

Стиль статий і їх форма — ріжнородні. Раз старає ся „Америка" писати трохи по людськи, иншим разом знова здасть ся, що там пишуть люди, які в приватнім житю безнастанно лають ся, проклинають себе, а иноді хватають і за коли. Такі слова, як: „народні зрадники", „запроданцї за юдин гріш", „брехня", „лайдацтво", „бандитизм", „підла робота", „підле сьмітє", „виродки", „безличність", „відступники", „перевертнї", „вовча шкура" і т. д. і т. д., ну і звісні слова: „пяні фірмани", „гетьмани від бар", „федерація чортів" — всї ті і тим подібні слова звернені на адресу:

1) всїх народних робітників взагалї — з виключенєм тих, що є прихильні „Америцї";

2) старокраєвих провідників, особливо тих, що стоять на чолї Загальної Української Ради і Боєвої Управи (Січових Стрільців);

3) з окрема редакторів „Свободи" і головних урядників Українського Народного Союза, а попри те редакторів „Народної Волї", управи Федерації Українців у Злучених Державах і вкінци — зовсім природно — на д-ра Демидчука.

Час від часу „Свобода" і „Народна Воля" боронять ся проти закидів, але здебільша лишають уже отсї напасти без відповіди, бо думають, що „Америка" успокоїть ся і рани загоять ся.

Але ми бачимо, що се не помагає. „Америка" стає щораз то більше напасливою і доходить уже до сього, що в неї нема нікого і нічого, що треба би було пошанувати.

Коли так справи стоять, то тут мовчанка нічого не поможе. Тут треба вже раз отверто заговорити і виказати публично сю шкідливу роботу „Америки".

Чому? — бо:

1) Читачі „Америки", начитавши ся сих статий, дописий, листів, доносів і лайок, можуть дїйсно дати в себе повно вмовити, що вже все пропало, все загиблене, і для нас, Українців, нема вже ратунку, хиба... хиба... самовбийство.

2) Неодин читач „Америки" може стратити віру у свої сили, в свою сьвяту справу і може подумати собі: „Коли всї українські провідники і народні робітники є запроданцями і зрадниками, то пощо менї належати до такого народу? Менї встидно і тому я перестаю бути Українцем". Так може подумати собі один, другий і десятий і ми може мо стратити нераз гарні одиниці через те, що не було їх кому піддержати. Вони можуть пійти на службу чужому народови і стати найзавзятїйшими ворогами с в о г о народа.

3) Дехто може не цїлком повірити „Америцї", але, не діставши пояснення з иншої сторони, може сказати: „Я не знаю, як тепер думати і тому усуваю ся на бік: „моя хата з краю"; я буду чекати кінця війни, а потім уже побачу, що менї робити".

4) Иньший знова скаже (як от і стало ся в Пітсбурґині): „Що я маю служати проводу таких підлих людий! Я сам для себе тепер мудрець і буду сам собі робити роботу; обійду ся без всяких універсалів". Сказавши таке, він схоче закладати собі свою орґанїзацію, а за ним підуть другі злобні чи побаламучені люди і... не буде тодї загальної української орґанїзації, але будуть маленькі громадки, які будуть іти одинцем, без одної провідної думки, і в практиці вийде таке, що кожда українська громадка буде думати так, як їй захочеть ся, а не, так, як сього вимагає загальний народний інтерес. Що тодї з українським народом, яко з цїлостию, ніхто не буде числити ся, се очевидне.

5) Ще дехто, стративши віру у все, буде кидати каміньом на народних робітників, кажучи: „Досить уже тут було заволоків, а всї вони, як виказала „Америка", лише легкого хлїба хотїли і тому так викрикували". І такі звихнені люди можуть дїйсно вкаменувати людий щирого серця.

Так воно може стати ся, коли хто слїпо повірить „Америцї":

А міжтим: **памятаймо!** — кровю пишеть ся історія нашого народа. Наші терпіня переходять всї ожиданя. Сотки тисяч найкрасшого цьвіту українського народа вже не жиє, або мучить ся у смертних судорогах. На поли бою стоять останні наші борцї і чекають, коли на них прийде черга положити свої голови з окликом: „Солодко і славно є вмерти за Україну!"

А жива часть народу, що не воює мечем, має иншу задачу: вона має стояти на сторожі народних прав і мае подбати, щоби море української крови не було пролите на дармо. Як борцї йдуть карно і солідарно, мов один муж, до бою, так знова народні робітники мають працювати карно, після своїх найлучших сил і знаня, для української справи. Почуте великого обовязку має злучити їх в одну велику родину. Слабших мають піддержувати сильнїйші і тодї всї будуть як один муж. Особисті порахунки зведуть по війнї.

Ми, що далеко від вітчини, ми також дїти тої самої матери і на нас лежить обовязок злученими силами і вытривалою працею принести поміч там тим.

Так каже нам совість, так учить нас історія, сього вимагає від нас народна честь і людське чувство.

Але що ми бачимо?

Сю часть нашого народа, що збергла ся в Америцї, шарпають внутрішні невгодини.

Кожде наше змаганє до зєдиненя, до працї, до жертв — стрічає нецоборими перешкоди.

Одна, хоч може й мала часть чи горстка людий старасть ся вирвати народови його найсьвятїйші почуваня з його серця, старасть ся вбити віру в усїх наших змаганя, старасть ся кидати колоди під ноги кождому, хто лише робить загально народну роботу.

Ба, що більше: Не щадить ся навіть старокраєвих патріотів, дотеперішних наших сьвіточів. Їх роботу представляють ся в чорнім сьвітлї; їх називають ся запроданцями і зрадниками. Читаючи се, можна набрати враженя, що старий край — се банда людий без совісти, без чести, без путя, без віри; і таких має провідників — вибраних, не накинених!

Значило би:

Ми в Америцї є бандою, неспособною до ніякої роботи, лише до сварні, до кирині, до „бар".

Українці в старім краю — се наші рідні батьки, отже банда ще гіршого покрою.

Таке виведене твердженє торощить усю народну роботу, бо відбирає охоту навіть до житя.

А що воно так не є, отсе власне цїль нашого писаня.

Ми рішили ся вивести цїлу правду тому:

1) Щоби не дати червакови нищити народний орґанїзм.

2) Щоби звернути увагу наших людий на односторонність і невірність твердженя часописи „Америка".

3) Щоби теперішне поколїнє вміло критично дивити ся на всякі прояви народного житя.

4) Щоби будучі поколїня — коли прийшла колись друга така важна доба — вміли витягнути науку для себе з теперішних наших похибок.

Ми рішили ся писати, щойно тепер, коли всї просьби, благаня, остороги, а навіть погрози в сторону тої горстки людий, які кермують „Америкою", показали ся безуспішними.

Думаємо, що, по вияснению справи, ще не буде за пізно поправити наші похибки і згуртувати всїх Українців до спільної працї для великої цїли.

Поступаючи так, ми хочемо сповнити лише наш сьвятий обовязок супроти народа, вітчини і своєї совісти.

Бо пора се великая єсть;
У завзятій, важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб славу і волю і честь,
Рідний краю, здобути Тобі!

КИРИННИКАМ ВІДПРАВА, А ЛЮДЯМ ДОБРОЇ ВОЛІ ПОЯСНЕНЄ.

Хто пильно слїдив „роботу" наших кирининків по Українськім Соймі, то міг завважати, що вони взяли ся за всяку цїну шкодити українській народній справі. Спершу почали виписувати по своїх орґанах епітети, як: пяні Івани, фірмани, гетьмани від бар, Федерация Чортів і т. д. — а відтак пускати тумана, немов би Сойм мав пожерти тисячі і тисячі людських гроший.

Вкінци появив ся касовий звіт Передсоймового Комітету і коли кирининки довідались з нього, що завелись в надії плести теревені про те, немов би то Сойм мав пожерти тисячі (навіть подавано $15.000.00) людського гроша, вхопились иншого способу, і давай кирнити з другого боку та кидати болотом на всїх і вся. З початку не вважав я за відповідне реаґувати на сю кириню, бо перше був я переконаний, що ті, котрі дали почин до сего, мали в тім — як звичайно — своє вирахованє; а друге, був я переконаний, що загал наш, знаючи ті зілечка не від нинї, приймє сю нову кириню таксамо як і всю иншу і перейде над нею до дневного порядку; а трете, не уважав я за відповідне полемізувати з людьми, котрі дихають тільки тим, щоб другого змішати рівно з болотом, і забули на всяку людяність, справедливість та етику.

Коли ж однак в послїдних часах появив ся подібний тим пашквіль, підписаний звісним на цїлу Америку председом Р. Н. Союза, п. Артимовичем „фон „Чорноробом" — га, — погадав я собі — тут вже не тес; се не бік реве, а пан председа вівкає, і то таки по імени береть ся до мене. Ануж прийде і скасує мене з мого „передсоймового уряду", (а він, бачите, був також в урядї Передсоймового Комітету!). Отже, гадаю, зле, — готов сей чоловік непотрібно хлепи напитати! Роздумавши і взявши під розвагу, що п. Артимович ще й вечері не з'їв на комерсї, постановив я написати людям доброї волї поясненє, а кирининкам — і пану председї Р. Н. С. між ними — відправу.

Поясненє людям доброї волї.

Коли мене настановлено касієром Передсоймового Комітету, дано менї **3000 тікетів до розпродажи** і 250 перепусток для гостий і співаків. Тікети сї, після ухвали Передсоймового Комітету, передав я комітетови нюйорського, котрий занимав ся походом і котрий мав занятись також розпродажию тих тікетів перед концертом. В днї концерту відібрав в моїм імени касієр, котрий був призначений до розпродажі тікетів при касї, від нюйорського комітету 2189 тікетів. При обрахунку каси в день концерту показало ся, що касієр, котрий продавав тікети, продав при касї 912 тікетів а 1277 тікетів віддав менї назад. За продані тікети я бдержав, а властиво сам нарахував в будцї 228 долярів і 10 ц., значить я найшов там повну суму за продані тікети і ще 10 ц. більше, що значить, що касієр, котрий продавав тікети, видав комусь 10 ц. меньше. От і цїла загадка, — цїле злодійство вияснене! Як я зазначив в касовім звітї, так повторяю і тепер, що нюйорський комітет не здав ще остаточного звіту з своєї дїяльности і за се чейже ніхто не міг мішати мене з болотом — а стягати в безконечність з касовим звітом я не хотїв, бо се не є в моїй натурі.

Тепер же **щодо комерсу.** Комерс замовляв я що до „йоти" після директиви д. М. Січинського. На його припорученє замовив я 75 обідів і за них мусїв ся заплатити $75.00, а $10.00 заплачено обслузї, се є „вейтрам", бо на нещастє такий є звичай. На се від послів я сколектував $50.00. Крім послів були запрошені гості, а від запрошених чейже годї було колектувати гроші, бо на біду також нема у людий такого звичаю, аби запрошеним гостям казало ся платити; (хиба пан председа Р. Н. С. має инакші поняття про гостинність). Дальше заявляю, що кождий посол, котрий платив за вечеру і прибув, мав місце і міг їсти до схочу. Чейже пан председа Артимович не може вимагати від мене, аби я був з'їв і його вечеру та віддав йому доляра, бо я міг би захорувати, а як би трафило ся десять таких Артимовичів, то я би тріс.

Кирининкам.

Сим моя відправа є слїдуюча: Вам, панове кирининки, не дивуюсь анї не чудуюсь, бо, як зазначив я в горі, ви се робили з вирахованєм на те, щоб кирнити і мати спромогу „упражнятись" до схочу в своїм брудним ремеслї, і тому я не думав реаґувати на вашу кириню, бо на кириню нема ліку — хиба іґнорованє.

А зокрема до Вас, пане председо Р. Н. Союза! Пане председа! Чейже може тепер вже зрозумієте дїйсний стан річи і ту крадїж, оперту на бідних 10 ц., та перестанете шарпати честь другого чоловіка. Тай і за се, що Ви заплатили доляра за вечеру, а не їли — як я вже згадав — я чейже не винен, бо відки міг я знати чи сподїватись, що председа Р. Н. Союза не трафить з 8-ої улиці на 11-ту улицю. Місце й адреса комерсу були прецїнь голошені на Соймі щось два рази і всї трафили, а Вам одному було потемнїло в очах. Зрештою, чому не сказали Ви менї, що не трафите з одного корнера 3 корнери в гору? Тодї я був би Вас попровадив.

Бачите, як то гарно і по людськи виглядає, коли, як сам бачу, в тих часах до других кричите, завязаєте, щоби Вас не засуджували на смерть, не вислухавши Вас вперед, а самі робите цїлком противно.

Вкінци заявляю, що д. М. Угорчак не мав нічого спільного з фінансовими справами підчас Сойму, а тільки на мою просьбу поміг менї зібрати ті нещасливі доляри на комерс.

С. Ядловський,
касієр Передсоймового Комітету.

УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКІМ БАЗАРІ В НЮ ЙОРКУ.

В днях від 11. до 23. марта с. р. відбудеть ся в галях Медісон Сквер Гарден в Ню Йорку заходами німецких і австрійських товариств великий базар. Весь дохід з базару призначений на поміч для німецких і австрійських ранених жовнірів.

Крім Німців і Австрійців бере участь в базарі також чимало Американців. Участь в базарі візьмуть також Болгари.

З огляду на се, що дохід є призначений на поміч для ранених жовнірів в Австро-Угорщинї, де є і українські жовнїрі, **громада Українців в Ню Йорку й околици рішила ся взяти також чинну участь у сїм великім ділї милосердя.** Як звісно, Українці в австрійській армії числять найменьше 12%. Тому, беручи участь у сім базарі, поможуть нюйорські Українці посередно і нашим братям в Австрії.

Щоби перевести постанову в дїло, „Українська Народна Громада" в Ню Йорку покликала до житя окремий ширший комітет, якому поручила перевести всї потрібні приготовленя, щоби виступити перед чужинцями так, як сего справа вимагає.

До Укр. Комітету вибрані: **о. Н. Підгорецький**, голова; **др. Ів. Сміт**, заст. предс.; **П. Задорецький**, касієр; **Б. Дутчевич**, секретар; **Михайло Угорчак**, **Стефан Чосник і Петро Ярема**, члени.

Крім сего вибрано Комітет українських женщин, в склад котрого увійшли: **Юлія Корецька**, предсїдателька; **Емілія Угорчакова**, **Леонтина Драган**, **Текля Сміт**, **Домініка Бабій і Марія Гулягродська**, членицї.

Розходить ся тепер о се, щоби наша суспільність піддерла як найщирійше наш Комітет в його працї. Час вже недалекий, тому треба спішити ся і працювати з сильною енерґією, щоби ми опісля не потребували встидатись перед чужинцями.

Отся поміч нашого загалу мусить іти в двох напрямах:

Складати жертви в річах і в готівцї. Особливо наше жіноцтво може на тім поли дуже богато помогти. Кожда Українка може і повинна постаратись о якусь річ для базару. Найкрасше надають ся тут ручні роботи, а передівсїм вишивки. Дорожші річи, а дуже гарні просить ся визичити лиш для прикрашеня ніsени, а потім звернеть ся їх властителям.

Всякі жертви в річах або в готівці просить ся післати на адресу о. Н. Підгорецького (ч. 22 Е. 7 улиця, Ню Йорк).

ЯК ЕПИСКОП ГОВОРИТЬ ДО ЛЮДИЙ.

До угро-руської газети „Американсько-руського Вістника" прислав член „Соединенія" Михайло Сивак з Джесоп, Па., допись, яку отсе подаємо в скороченю:

Три роки минуло, як я остав ся вдівцем. Лишилось при мені шестеро сиріт, 4 хлопчики і 2 дівчинки. Тяжко мені було ходити коло них і тому за порадою своєї доньки, відданої в Джесоп, Па., за о. Петрашовича я їх віддав двоє до сиротинця еп. Ортинського і платив за них місячно по 15 долярів (по $7.50 від одного). Колиж я на вічу в Скрентон, Па., почув, як еп. Новак на угорській Руси, а еп. Ортинський тутки відносять ся до народних справ, постановив я свої сироти відібрати з епископського сиротинця. Післав я за ними свою віддану доньку.

Вона приїздить до Філядельфії, Па., та заходить до еп. Ортинського і, як звичайно, віддала свій поклін.

— Відки? — питаєть ся епископ.

— Я, преосьвященний Владико, з Джесоп, Па., відповіла моя донька.

— **А ти джесопський осле-сомару, ти чого тут хочеш?**

Донька відповіла:

— О. Ваша Великости, я маю дві сестрички в сиротинци і хочу їх взяти з собою до дому, бо мій отець не всилї платити за дітий по $15.00 місячно.

Епископ на се:

— **А ти осле-сомару**, таж твій отець не платить за діти, я про се знаю!

Платить — каже донька — до рук о. Петрашовича, а о. Петрашович посилає до сиротинця.

— **Ти сомару, ти не знаєш нічого!** — каже знова епископ.

Тоді моя донька впала в плач і аж тоді, і то з великим трудом, епископ позволив ся віддати мої сирітки до дому.

Як моя донька прийшла домів і все розповіла, я пійшов до о. Петрашовича, а о. Петрашович доказав чорне на білім, що гроші точно відсилано до сиротинця.

Отак то, братя і сестри, там в Філядельфії. Наш угро-руський нарід лише за ослів-сомарів держать і держати хотять, поки їм платити будемо!

Відкрийте очи всї і разом борім ся та працюймо за наші права і за наше освободженє з ярма ворогів і неприятелів.

Михайло Сивак,
член Братства ч. 128 Соединенія.

ВРАЖІНЯ УКРАЇНСЬКОГО БРАНЦЯ З КИЄВА.

До І. Демкова з Честер, Па., прислав брат Федько, *полонений в Росії, лист, з якого подаємо* цікавіші для загалу виїмки:

„Пріорки-Київ, 26. грудня 1915.

Вже 3 і пів місяця живу тут, під самим Києвом, яко бранець. До російської неволі дістав ся я коло Микулинець. Виздоровів я вже цілком і тепер дали мене тут до канцелярії. Прикро мені тут жити, далеко від своїх, без вістий від родини, але що робити. От, тільки щастя, що проживаю на Україні і то при самім Києві. Здибав я вже тут деяких Українців та позичав у них книжки тай читаю, аби днина скорше минала.

Думав я, що тут щось лїпшого побачу, а тут про українську справу дуже мало хто що знає. От, каже, що Українець, а говорить „по русски".

Правда, грає тут український театр Садовського. Був я случайно з одним Українцем в тім театрі. Гарні штуки грає. Але ті актори, то тільки на сценї Українці, а вже за кулїсами говорять „по-руски".

Не знаю, гадаю собі, чи се наслідки гнету і, чи се конечне явище серед гнету, чи вони таки самі не вміють шанувати народних сьвятощів!

Однак, коли часом з ними говорити на ширші теми, то бачу, що колиб ми свої бажаня осягнули, то все вже пійде легко. У всїх тут серця українські, лиш не бачать на очи, а просьвіта все би зробила.

Тяжко на серци на згадку, що ось приходить ся другі сьвята Різдва Христового сьвяткувати не дома. І нема надії на скорий поворот домів. От, на другий рік, в сей час — то може.

Думаю, що наші родичі, як живуть, то тяжко бідують, бож недалеко від нашого села грають тепер гармати.

Я надіюсь радісних подій з весною.

Твій брат **Дорко.**

ДОПИСИ.

З NEW YORK, N. Y.

Вистава „Чорноморців".

Аматорський кружок „Української Бесїди" в Ню Йорку виконав в суботу, дня 19. лютого с. р., оперетку „Чорноморцї" М. Старицького, музика М. Лисенка.

Для лїпшого зрозуміня моєї дописи подаю коротенький зміст твору „Чорноморцї".

В однім селї на Україні живе заможна вдова Явдоха з одиначкою Марусею. Мати хоче свою дочку видати замуж за старого, заможного козака Кабицю. Маруся однак опираєть ся сему, бо вона кохаєть ся з молодим, але бідним козаком, сиротою Іваном, котрий якраз в той час мусів виїздити з поворотом на Кубань — слави добувати. Прашаючись з Марусею, довідуєсь, що Явдоха хоче свою дочку видати за старого Кабицю. Іван чимскорше приликав свого хрестного батька, сотника Тупицю і просив його, щоби не допустив до того, аби Явдоха видала Марусю за Кабицю. Тупиця обіцяв занятись тою справою в користь молодят. Іван прощаєть ся з Марусею і запевнює, що поверне і оженить ся з нею. В протягу певного часу поправдив сотник Тупиця цїлу справу так гарно, що Кабиця одружив ся із своєю давною любкою Кулиною, а Іван повернув в той сам час до дому і засватав свою Марусю.

Ся штука має на цїли поучити, що наші козаки є чесні в своїх дїлах, та що не так легко ломлять дане слово у відносинах любовних.

Виконанє повисшої штуки, як на аматорів, булоб не согірше, колиб не зайшли були деякі кардинальні похибки, котрі не дадуть ся нічим оправдати. Співи були добре вишколені, лише супровід музики в многих точках не згаджав ся зі співаючими аматорами. Цїлий супровід музичний був лише імпровізований, а зовсїм невишколений. Досить буде згадати, що музика робила свою пробу в салї перед представленєм в присутности публики. Таке трактованє музики є прямо карігідне. Отже і не дивота, що співи не згоджувались зі співаками-аматорами та не виходили як слїд.

Дуже гарно і дуже точно виконав п. М. Корнкора ролю Кабицї, старого козака-гультяя. Він був душею і тїлом перенятий своєю ролею, бо зрозумів докладно цїль штуки. Його гра була така досконала, що моглаб ся зрівнати із грою первородного заводового актора. Його міміка і характеризація були знамениті.

Пані Ольшевська відограла ролю Явдохи добре. По її грі було видно, що вона уже виступала більше разів на сценї, бо навіть старалась направляти похибки, які повставали підчас гри. Її характеризація і костюм відповідали всім вимогам.

Марусю, дочку Явдохи, відограла пані Корнатова. Цїле виконанє ролї Марусї булоб досить добре, колиб гра була більше оживлена та з дівочим запалом. Байдужність і надмірний супокій п. Корнатової не надавав ся до сеї ролї. Її співи були вдоволяючі і добре вишколені. Вони вийшлиб гарнїйше, як би п. Корнатова розпоряджала сильнїйшим органом співу. В многих місцях не сходив ся спів із супроводом музики, через що виходили дісонанси, що однак не є виною п. Корнатової. Здаєсь, що причина музичних похибок лежить в тім, що аматори не були зіспівані з музикою. Характеризація п. Корнатової була дуже добра, а костюм дуже гарний і зовсїм відповідний. Брак відповідної міміки в руках п. Корнатової давав ся при сїй ролї відчувати. Загально взявши, ся аматорка вивязалась зі своєї ролї вдоволяючо.

П-на Шнайбергівна відограла ролю Наталки, наймички Явдохи, помимо великої треми цїлком поправно. Найбільше перешкаджала їй трема при партіях співу. Треба однак признати, що голос п. Шнайбергівної є давінкий, повний і милозвучний, лише треба-б на сценї сильнїйше і відважнїйше співати. Її костюм був за убогий. В житю нашого народу можна всюди запримітити, що наймичка не ріжнить ся майже в нічім від членів хлїборобів, тому могла мати Наталка також сьвяточний одяг.

Ролю Івана, козака-сироти, який любить ся з Марусею, відограв п. І. Драган поправно. Зі співу вивязав ся також не зле, а сей спів випав би був певно лїпше, як би музичний супровід був добрий. Найважнїйше місце в ролї Івана припадає в третім акті, де він повертає із Кубані до села, яко славний герой, якраз в той час, коли сотник Тупиця перебив Кабицї женитьбу з Марусею. Іван мусів увійти до кімнати і по довшій розмові осьвідчитись Марусї, а мати благословить їх. Ся найважнїйша часть чомусь зовсїм відпала і тим самим зіпсовано цїлу штуку. Випущенє згаданої сцени не дало можности допровадити сю штуку до цїли і доказати чесність і словність наших козаків, що власне автор твору мав на увазї. Хто тут завинив, хай сам вдарить ся в груди, бо я не знаю кого винувати: чи режісера, чи суфлєра, чи тих, що ролю своїх не уміли.

Сотника Тупицю відограв п. Дембіцький досить поправно; його характеризація, міміка і костюм були відповідні, лише за богато спускав ся на суфлєра. В третім акті, коли Іван не виходив на сцену, зачав п. Дембіцький ситуацію ратувати, додаючи много своїх фраз. Се є вправдї ознака, що аматор є зі сценою обзнакомлений, однак він не був всилї того разячого і кардинального блуду направити.

Пан Трач відограв ролю молодого парубка Ілька, брата Івана. Йому припадала роля посередника між Марусею а сотником Тупицею і злобне висьміянє Кабицї при його залицюваню до Марусї. Ся роля, хоч на око малозначна, є однак в штуцї дуже важна і характеристична. Сценїчна декорація не відповідала його ролї і тому він не міг вивязати ся з неї як слїд. П. Трач також за много спускав ся на суфлєра і се було причиною, чому аматор не міг осягнути потрібного ефекту.

Дуже важну ролю мала п-на Федорипшин, котра представляла Цьвіркуниху, сусідку Явдохи. Вона відограла свою ролю добре і з потрібним темпераментом. Ся роля є досить трудна, однак надавалась якраз до її вдачі і тому виконанє випало гарно. Її співи в супроводї музики виходили в деяких місцях слабше, та сему винен по більшій части супровід музики і дірігент, котрий не давав в час потрібного знаку аматорці. Були вправдї і сценїчні похибки, але се було виною не аматорки, а режісера.

Ролю Кулини, коханки Кабицї, відограла п-на Чернявська добре. Спів аматорки був не злий, лише в однім місци почала співати, не оглядаючись на супровід музичний, скорше і в іншій тонації. Вчувши однак музику, зараз полапалась і упала в правдиву тонацію. Зваживши, що п. Чернявська виступала перший раз на сцену, та що її опанувала трема, треба признати, що вона добре зі своєї ролї вивязалась. В другім акті, коли п. Чернявська ще співала, спущено передчасно куртину, що дуже погано виглядало. Її міміка і характеризація були зовсїм добре. Коли би п. Чернявська більше разів на сцену виступала, то я є певний, що буде доброю аматоркою театральної штуки.

Ролю Цьвіркуна виконав п. Татаринський, а ролю писаря Очкурні п. Шандрівський. Хоч обі сї ролї є малі, то треба признати, що оба аматори вивязали ся з них добре.

Щодо характеризації аматорів, то треба сказати, що вона була цїлком удатна, а костюми дуже гарні. Як одно так і друге причинило ся много до піднесеня штуки, за що належить ся п. Угорчакови повне признанє.

Декорація першої відслони була невластива. Ся сцена мала відгравати ся в хатї, а не на дворі. Смішно виглядало, коли Наталка принесла на руці дрова до палива і кинула їх замісць під печ — під якогось дуба. На декорацію і режісерію треба в будучности конче більшу увагу звертати ніж то сим разом дїяло ся.

Коли зважимо, що сю трудну штуку грали аматори, які день в день працюють на кусень хлїба, то треба узнати їх добру волю і охоту до штуки і висказати їм повне признанє. Хай аматори не зражують ся деякими невдачами і критикою, а противно: хай дальше працюють на сїм культурно-просьвітнім поли, а досьвід і критика нацевно допровадять їх до досконалости.

При сїй нагоді зазначую, що саля була повна, з чого видно, що наша публика любить штуку. Булоб однак вказаним, щоби публика заховувалась підчас представленя спокійно, бо всякий неспокій публики дїлає уємно на штуку, котра в такім разі тратить на вартости.

Евген Шипинський.

МОСКОВСЬКА „ГОСТИНА" В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКВІ.

(Письмо з Городка коло Львова).

Одного дня — зовсїм для нас несподівано — приїхав до **Городка** штаб генерала Брусілова. Ми вже знали, до чого то йде, та мовчали. Зі штабом приїхав штабовий сьвященик о. Хомицький, кількох инших батюшок і двох латинських ксьондзів, один Литвин, а другий Поляк. Сей послїдний був чистої крови русофіл, зате з Литвином можна було щиро про неодно поговорити. Протоєрей о. Хомицький, „Малорос", людина старша, симпатична, поважна; виглядав на білого крука між тими батюшками, котрих я мав приємність пізнати.

Як я і на нїм завів ся, зараз розкажу.

При однім із шпиталів, що осїв в Городку, був сьвящеником якийсь молодий монах. Він казав собі отворити паламареви церкву св. Николая і відправляв в ній богослуженя, коли йому подобало ся. Про се я зовсїм нічого не знав, бо церква св. Николая стоїть на боцї і богослуженя відправляють ся там лише кілька разів в рік. Якраз в тім часї випало менї одного дня правити там Службу Божу. Я заповів се в недїлю в міській церкві і означеного дня приходжу до церкви св. Николая, а там вже ждуть салдати на свою відправу. І справдї зараз надійшов батюшка, заявляючи на мій запит, що він мусить мати сейчас відправу для війска. Я відійшов. Того самого дня довідую ся, що мій батюшка заповів на недїлю процесію на поля (се було по Зелених Сьвятах). При найблизшій нагоді говорю про се о. Хомицькому, не припускаючи, що він має якусь власть над шпитальним батюшкою. Протоєрей обіцяв справу розглянути. На другий день стрічає мене о. Хомицький коло церкви і просить мене на слово.

„Я візвав вчера до себе того сьвященика — каже він — і ось моя відповідь на „вчерашну вашу „скаргу": Щодо отвореня церкви без вашого позволеня чи повідомленя, то мій сьвященик зовсїм в праві. Ми не маємо обовязку *просити* о церкву, чи хоч би навіть повідомляти пароха, що ми її хочемо ужити для своєї відправи. Ми тепер пани в Галичині; цїлий край, отже і ваші церкви — се наша власність. Тут має голос лиш наша „руська" державна й церковна власть".

Я згадав делїкатно про християнські й канонічні правила, остаточно про чемність.

„Тепер — відрубав менї православний сьвященик — не обовязують жадні инші правила, тільки воєнні".

„І в церкві?"

„Церква і держава се одно" — каже він.

Я змовчав.

„А щодо процесії — говорив дальше подразнений протоєрей — то процесії не буде; я йому заборонив. Вправдї епископ Евлогій приказав нам сповняти в Галичині всї душпастирські чинности, та я сему особисто противний, хиба де нема вашого сьвященика, длятого й тут заборонив процесію".

„Дякую бодай за се".

о. Ярослав Левицький.

ПРОЩАНЄ.

Крадеть ся місяць в пливучих хмарах.
Вечірний дзвін!
„Чи прийде милий, мій чорнобривий,
Чи прийде він?
Віщує серце"... (Повне ведерце
В керницю — бух!)
„Ох, як злякалась... переляканалась,
Серденько, — ух!"
І обняли ся тай поплели ся
У тїнь верби.
Добре любитись, добре кохатись —
Коло води.
У грудях серце скорійше бєть ся, —
Легко її!
Так соловейко гарно щебече
Пісні свої!
„Прощай, миленька"... каже стихенька
Вкінци Улас:
„Та не жури ся, серце, кріпи ся
У тяжкий час...
Не сам іду я: в десниці збруя
Козацька річ...
Й земля зове мя, де наше племя,
Й воскресла Січ"...
Вона мовчала — і не зітхала,
А серця біль
Вона сховала: потім сказала
Йому зусіль:
В далекім краю мене, мій раю,
Не забувай!"
„Не згине перстень, сей срібний перстень
Із краю в край!"
Уста злили ся тай заніміли.
Нічна тиша
Їх приласкала, їх роз'єднала
Сьвята мета.
Козак поплів ся, дївча осталось, —
Чимало дум!
Верби шептались і розвівали
Дївочий сум.

К. Гордійчук.

Ансонія, Конн., дня 26. січня 1916.

ЦАР (співає):

Десять лїт я водив свою думу за ніс,
І вона так послушно ходила!...
А тепер мене з заду схопив якийсь біс
І я стою, немов би до землї приріс, —
Чи не чари та дума пустила?!!...

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.00 per year	на рік $2.00
$1.00 per 6 months	на пів року $1.00
0.75 per 3 months	на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries:	В місті Jersey City, до Канади і других країв:
$3.00 per year	на рік $3.00
$1.50 per 6 months	на пів року $1.50
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

Роман Купчинський.

НА ЗИМОВИХ СТАНОВИЩАХ.

Над безконечним болотом розкинуло ся село Теляче (повіт Підгайці), в якім тепер стоять Українські Січові Стрільці. Щоби дістати ся до них, треба перейти вузенький міст, на якім вартовий дуже точно переглядає перепустки. Без неї не пустить. Без неї не пустить чи вояка чи офіцира ні сюди ні туди. Перейшовши міст, дістаємо ся зараз до села. Село невеличке, — тепер виселене, як і всї села коло становищ. Прикре вражіне робить воно, та лиш на того, хто бачить його перший раз. Але ми надивили ся на ті виселені села досить за час цілорічної кампанії. Вправдї давнїйшими часами лїтна пора року не давала так відчути тої пустки. Море зелені прикривало її, пташки казали забути про неї. — А тут нї зелені, нї пташок. Безлисті дерева, і то лиш де-не-де, скриплять сухим галузєм, а з пташок хиба ворони закракають на поли, або під вечір стривожені качки злопотять крильми на багнах. Зрештою царить спокій — якийсь тяжкий і пригнїтаючий. Не видно дївчат коло керниць, не чути скрипоту журавлїв. — Всюди лиш військо і військо.

Зі Стрільцями заняли село і инші війска. Нам віддано лиш кілька хат, у яких розмістила ся старшина і часть Стрільцїв. Решта Стрільцїв мешкає на городі, себто в землянках перед селом.

Стрілецька старшина заняла хати і то не дуже добрі. Недалеко від вїзду до села є курінна управа II. куріня. Хатинка мала на дві кімнатї, з яких одна сильно похилена до землї. В тїй кімнатї мешкають ординанси. По другій сторонї мешкає отаман **Дідушок**, курінний прибічник і телефоністи. — Кімната курінного теж не вибаглива. Одно вікно заставлене образом, бо нема шиб. Піч сильно курить і при паленю часто треба відчиняти двері.

В курінній управі все повно і гамірно. Там збирають ся офіцири II. куріня на гутірку і преферанса.

Яких сто кроків від управи II. куріня є Перша поміч. І вона не має всіх найпотрібнійших річий, як вікон, дверий і столів. І тут вікна позатикані образами, та ще дечим. В сїнях зробили собі санїтети причу, застелили саломою і там перемучують ніч. За Першою помічию йде управа I. куріня: сотник **Нестайко**, сотник **Яримович**, хорунжий **Квас**, підхорунжий **Соловчук**, **Домарицький і Дорошенко**. Як управа I. куріня є одною з найтихійших кватир стрілецької старшини, так друга половина хати — кватира. Там зібрало ся зжите з собою і безжурне товариство. Цїлий день співи і жарти. В хатї майже темно, бо вікна позатулювані, чим попало. Та се не пригнїтає льокаторів. Напроти дверий під стїною велика причa, на якій спить шановне товариство. Вірити не хочеть ся, що ті люди перейшли 14 місяців війни, а такі ще бадьорі і веселі.

За управою I. куріня о яких 200 кроків знаходить ся полева управа і полкова канцелярія. Дімок чи не найкрасший з усіх. По одній сторонї мешкає полковник, а по другій містить ся полкова канцелярія.

Коло канцелярії осібний дімок, призначений на ординансів і телефоністів. Решта домів і господарських будинків припала тим Стрільцям, що не мали вже місця по землянках. Можна подибати хати без дверий і вікон, позаслонювані веретами та коцами. По сторонах і шпарах, де були двері, там зроблено в дверах вікно, щоби бодай трохи видно було. Через стїну продовбаним отвором висуває ся комин полевої печі, з якого цїлий час димить ся. Хлопці сплять на соломі, якої змінити нема чим. Мимо всего не покидає їх властивий їм гумор. Вони, коли вільні від служби, лежать на соломі і весело гуторять, пикаючи коротенькі люльки „носогрійки". Житє пливе якось непомітно — з дня на день, з тижня на тиждень.

Ті, що мешкають по землянках, уважають ся за щасливійших від товаришів по хатах. Землянка і теплїйша і вигіднїйша. Двері щільно прилягають, вікно велике і полева піч добре гріє. — Я був у провідників чет підхорунжого **Кузьмича** і підхорунжого **Бріля**. Вони не заміняли б ся зі своєю землянкою навіть за добру хату. В нїй тепло і захистно. Землянка оббита довкола теплою матою. Під вікном столик. На нїм лежать всїлякого рода четарські папери і акти. Коло стола по під стїну прича на двох, вигідно і добре вистелена соломою. В печі, оскільки є дрова, горить вічний огонь.

На городі (себто в землянках) мешкає більша частина полку. Землянки творять справдїшне село — зверха майже непомітне. Воно занимає який морг землї. Часто можна перейти дорогою і не запримітити його. Се одначе не може лучити ся в обідну пору, бо тодї село оживає. Зпід землї виростають постаті і з менажками в руках прямують до кухнї. А мине обід, воно знова завмирає, щоби аж на вечеру пробудити ся.

Се все відносить ся лишень до сотень, які не мають того дня служби. А служба є двояка. Або згрібає ся (давнїйше сніг, а тепер болото) з гостинця, або чистить ся дороги від болота і снїгу. При роботї виринула і тут квестія 8-годинної працї, хоч дехто думав про 10-годинну працю. Вкінци сонце погодило сторони і при його заходї вертають Стрільцї домів. — Роздасть ся вечера і табор стихає. Все готовить ся до сну, щоби на другий день знова взяти ся за тесаме.

Писано 9. грудня 1915.

ЯК МОСКАЛЇ ВЖЕ БУЛИ У ЛЬВОВІ.

(Спомин з 3-го вересня 1914-ого року).

Під Комарном на горбі коло ліса стоїть у загородї високий, мурований, білий памятник у виді колюмни.

Коло сего памятника ходив я та сидів дня 3. вересня 1914 р. зо три години. Назбирало ся богато всяких тренів: галицьких, угорських, тирольських, богато війска, артилерії — і все те залило дорогу та поля. Лиш один місток провадив через ріку і треба було ждати черги, поки розмотає ся сей страшний клуб возів та людий. Смуток і пригноблене видно було у всіх; стало ся щось, чого звичайний вояк і навіть висший офіцир не розумів, лише наслідки бачив. Стілько людий, а полеві кухні не варили обіду, а хто лише трохи думав, сему і їсти не забагало ся. Тілько байдужі візники витягали консерви і їли їх, не загрівши. Вояки ходили з папіросами в зубах і думки думали, або лежали на земли та гріли ся до сонця по холодній, може й непроспаній ночи, або спочивали по тяжкім марши у пісках і порохах, що грубою верствою лягали на одежу, на лице і набивали ся в очи, уха і волосє. Ніколи не розумів я так, як тодї, просьби козака у пісни:

Покропіте доріженьку,
щоб не курила ся...

Здавалось би, що сі слова так собі без потреби у пісні — і отже нї, у них велика і правдива просьба, хоч неможлива до виконаня...

День погідний, ясний, тілько зі звісним, тихим, осінним смутком, що тепер подвійно наляг на поля, все ще не спрятані і не заорані. Дорогою тягнуть ще коні попсований автомобіль; нема житя у могучій машині. Понад полями літають стада галок. Тихий гамір між військом і в тренах; тілько дальше, коло моста, крики. Недалеко зелений ліс надить до себе своїм невмірущим чаром, але всяке поетичне уподобанє тепер у душі пришоломлене — тяжким воєнним шоломом, що колись добре давив голови наших предків і тепер нас придавив, хоч ми його не носимо. Придавив думки в голові і чутє в серци.

Попередного дня був я у **Щирци**. Місточко як вимерло. Нї живої душі. Всї склепи і доми позамикані. Тілько якийсь бідний, старезний жид вийшов ізза угла хати і питав ся мене, чи втікати, чи лишати ся. Що було радити такому старому і немічному? І він певно бачив того дня на виднокрузї у сторонї Львова огнї, і він певно чув громи гармат так як я. Виріс, жив і постарів ся у своїм скромних житєвих відносинах — і тепер не мав защо і не міг утечи так як се зробили майже всї його соплемінники. Може думав, що на такого старого, немічного жида нїхто ворог не підійме руки? А може не знав, що вже недалеко стало ся?

Блажені невидучі! Не лише сей старий жид але й ми! Ми всї, що були тодї у Щирци. Того дня було вже російське військо у Львові, у столиці краю, де так недавно нікому се й не снило ся, а коли й снило ся, то лише платним зрадникам. І на другий день, коло зловіщего памятника під Комарном, ми також не знали, що там, недалеко, у Львові, вже є Москалї, що з півночи, зі сходу і з полудня вони нас здоганяли і стискали на щораз вузший терен до середини заходу Галичини. Тілько по тижнях, з оглядів поодиноких стадий війни, писаних фаховими людьми в часописях, ми складали собі образ того, що перебули, і розуміли небезпеку, з котрої видобули ся не своїм розумом, тільки розумом висшої старшини, тої невидимої сили, що невідомо, де сидить, а все знає, де що діє ся і, куди кого післати.

Здавалось би — сьвідомість завсїди красша ніж несьвідомість. Отже у війнї, де в гру входить зараслива психольоґія мас, дуже часто несьвідомість у загалу є просто спасенєм; люди сплять і працюють, як би нічого не грозило. Колиб знали, що довкола них діє ся, попали би у страх і зневіру, а через те і в погибіль. А так вистарчає їм тілько та сьвідомість, що є люди, котрі за всїх думають і, певна річ, усім своїм бажають житя, а не смерти. Се успокоює, хоч і не збавляє від тихого смутку і журби, не тілько за себе, але й за край, за державу, за всїх людий, що збігли ся з ріжних сторін служити одній справі: обороні від ворога.

О. Маковей.

„ВСЇ ОДУШЕВЛЯЛИ СЯ, А Я ПЛАКАВ".

(Спомин з чужини).

Було се у Відни. Раз в недїлю пополудни завели нас до великої салї, де вже було богато жовнїрів. Уладжували для хорих і ранених концерт. Співали, грали і для розвеселеня збідованих марних людий, що вернули ся з поля, говорили веселі монольоґи. Одні сьміяли ся, другі спокійно дивили ся на те, бо не розуміли мови. На прощанє відограла музичка австрійський, німецький і турецький гимн. Всї вислухали їх стоячи. Потім грали гимни ріжних націй Австрії. Офіцир пояснював наперед, який гимн будуть грати. Я поглубив ся в думках і не зважав на нїщо. Почував себе самітним, опущеним... *Нї рідні, нї приятелів, нї нікого зі своїх.* Нараз чую, що музика грає якусь мельодію знаної менї піснї. Прислухую ся лїпше. Так! Се наш національний гимн! Менї здавало ся, що я в раю, що буяю десь далеко в найщасливійшій країні на сьвіті. Всї сидять і слухають. Я з відкритою головою встаю з місця, а з очий мимохіть покотили ся горячі слези, слези радости і жалю... Музика *переграла*. Публика *обсипала* її *оплесками* і окликами та приневолила грати щераз тесаме. Всї одушевляли ся то ніжними то грімкими акордами нашої піснї, а я стоячи плакав... Се звернуло увагу присутних. До мене приступив сивий як голуб полковник і спитав ся, чого я плачу.

— Плачу з радости, пане полковнику! — *Се наш національний, український гимн...* — відповів я його мовою.

Він глянув ласкаво своїми стомленими, чорними очима і його поморщене лице оповив смуток і жаль. Я чомусь почував себе вже не одиноким, не самітним. Грімкі звуки рідної піснї на чужинї розвеселили знидїлу душу.

По концерті старий полковник взяв мене зі собою. В просторій кімнатї, в товаристві пань і офіцирів, випитували ся мене про все. Про Стрільців наших, про український нарід, його змаганя, та про недавно пережиті мої днї на боєвищах. Я пояснював і відповідав на питаня їм, як міг, хоч і дехто знав вже дещо про нас. Я вечеряв з ними. Були захоплені „добровольцем", ще й з Галичини.

Через цїлий час мого побуту в шпитали не опускали вже мене.

Андрій Бабюк, У. С. С.

НОВИНКИ.

ШИРІТЬ АНГЛЇЙСЬКУ „СВОБОДУ".

Вчера розіслали ми нашим Читачам анґлійське число „Свободи", яке вони безперечно постарають ся дати й Американцям до прочитаня.

Також вислано тим, що замовили вже давнїйше більше примірників того числа (по кількасот або кількадесять).

Крім того видруковано ще анґлійського числа „Свободи" більшу скількість на дальшу продаж для ширеня в Америці. Хто замовить 100 примірників, мусить заплатити за них згори 2 доляри, або за 50 примірників 1 доляра. В меньшій скількости коштує дорожше. На 1 примірник треба післати почтову марку за 4 центи.

Се анґлійське число „Свободи" добре мати для продажі або роздачі на вічах.

—o—

ЖИТЄ В ТЕРНОПОЛИ.

Воєнний справоздавець „Бірж. Вєдомстєй" пише: Ґубернатор Тернополя візвав усїх Росіян прийти в поміч тернопільському населеню, що терпить голод і є позбавлене хат, одежі і обуви. Найбільша нужда панує серед жидів, позгонюваних з инших місцевостий.

—o—

РОСІЙСЬКА ГОСПОДАРКА НА УКРАЇНЇ.

Як гарно ведеть ся московська господарка на Українї, видно найкрасше з того, що в Чернигові обжаловуєть ся цїла земська управа в Кролевци о всїлякі грошеві надужитя в земських складах, ткацькім і машиновім. Ревізія виказала цїлий ряд крадіжий, брак рахунків, звітів, і т. д. Московські „культуртреґери" Сокольников, Фінкельштайн, Борін, Редкін і инші обловили ся грубими тисячами, здертими із бідного українського мужика.

—o—

УВІЛЬНЕНЄ ПОЛОНЕНИХ З ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЇВСТВА.

Доносять з Люблина: На внесенє воєнного ґенерал-ґубернатора в Люблинї, поручило мінїстерство війни пустити до місць замешканя якусь скількість полонених польської народности, які перед війною мешкали стало на лївім березі Висли. Тим розпорядком мають ся звернути численним родинам головні сили їх удержаня, а многим околицям хлїборобів і робітників, передівсїм занятих в торговлї і промислї. На разі постановлено увільнити з полону 1000 осіб ненаганного поведеня, але під условєм, що всї вони вернуть до своїх місць і занять. Коли досьвід покаже, що таке увільненє може бути для держави нешкідливе, наступлять дальші увільненя.

ОСОБИСТІ ВІСТИ.

Дня 22. лютого с. р. відбуло ся в Шамокін, Па., вінчанє панни Анни Шаршонь, дочки гол. касієра У. Н. Союза п. А. Шаршоня, з п. Антоном Шквіром з Макаду, Па. Пан Антін Шквір покінчив богословські студії в старім краю і зараз по весїлю має бути ординований на греко-католицького сьвященика.

РУХ В ВІДДЇЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Новозасноване Товариство ім. Тараса Шевченка, від. 35, повідомляє всїх своїх членів, що слідуючий мітинґ відбудеть ся в суботу 4. марта с. р. о год. 7-мій вечер в гали Ковнацького ріг Ортодокс і Кембрідж Стр. Прошу всїх членів явити ся, бо є важні справи до полагодженя. На сїм мітинґу буде приниматись нових членів до Товариства без вступного. Отже користайте з сеї нагоди всї Українцї з околиці Френкфорту. — Уряд.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє всїх своїх членів, що річний мітинґ відбуде ся дня 5. марта с. р. На тім мітинґу кождий член повинен явити ся, бо буде вибирати ся новий уряд і всї справи цїлого року мають ся полагодити. Котрий член не явить ся на тім мітинґу, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Т. Квасниця.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбуде ся в четвер дня 16. марта 1916 р. в гали церковній. Просить ся всїх членів щоби явили ся на тім мітинґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. Повідомляє ся, що буде ся приймати нових членів до Братства і до У. Н. Союза. Неявивший ся член на тім мітинґу буде караний після статута. — М. Єдинак, предс.; В. Гірник, кас.; М. Біян, секр. фін.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбуде ся в суботу дня 11. марта с. р. Початок точно о годинї 7-мій вечером, в гали під ч. 83 Лівінґстон Стр. Кождий член має явити ся на означений час під карою 25 цнт., а урядник 50 цнт. Довгуючі члени мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі зістануть суспендовані. — Ю. Шевчук, предс.; І. [illegible], кас.; А. Дроженський, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАНЗ. Бр. св. Володимира, від. 323, вибрало на мітинґу дня 22 лютого с. р. отсих урядників: І. Коменда, предс.; [illegible] Ковальзаст. предс. — М. Мокрицький, секр.

ПОДЯКИ.

Складаю сердечну подяку У. Н. Союзови а передівсїм його Головним Урядникам за виплачену менї запомогу з фонду убогих в квоті 75 долярів. А тепер віднаваюсь до Вас, Українцї в Перт Амбою: Нехай не буде ані одного Українця котрий би не належав до якогось братства або товариства в Перт Амбою, що належить до У. Н. Союза. Бо У. Н. Союз то найлїпша, найбогатша і найсправедливійша орґанїзація українська. Отож кличу: най жиють Головні Урядники, най жиють всї члени У. Н. Союза, най ся розвиває У. Н. Союз до міліона членів! — **Семен Федейко**, член 104 від. У. Н. Союза.

Складаю щиросердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза і всім його Членам за те, що в прикрім положеню не забули на мене. Припоручаю У. Н. Союз всему українському загалови до поперття яко одну з найлучших орґанїзацій тут в Америцї. — **Проць Бойців**, член 143 відділу в Алтуна, Па.

СПРАВЛЕНЄ ПОХИБКИ.

В ч. 131. „Свободи" з 6. падолиста 1915 в виказі жертв на Фонд Оборони М. Січинського зібраних на Соймі, подано (через друкарську ошибку) Андрій Лучак $1.00, а мало бути **Андрій Годчак, Джанствви, Па., $1.00.**

ПЕРЕПИСКА АДМІНЇСТРАЦІЇ.

Вп. Софія Василишин з Дітройт, Міш. Просимо подати до адміністрації „Свободи" свою докладну адресу. *Ваші листи, без подання в них адреси, справу висилки часописи не направлять.* 25-26

Скупар.

— Чоловіче, бігай скоро по лікаря, бо наш Івась ковтнув шістку!

— Алеж, жінко, здурів би я для марної шістки платити лікареви два доляри!

Найвідважнійший.

— Котрий чоловік найвідважнійший?
— Лисий!
— Чому?
— Бо не боїть ся, щоб йому хто волосє обскубав.

В школі.

Катехит: Що треба робити, аби дістати ся до неба?

Ученик: Умерти, прошу ґомостя.

ВИКАЗ

УБИТИХ І ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ У ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ.

—o—

СКОРОЧЕНЯ:

п. = піхота (інфантерія)
стр. = стрільці (еґри)
у. = улани
д. = драґони
а. = артилерія (полева)
а. кн. = артилерія кінна
а. гір. = артилерія гірська
а. кр. = артилерія кріпосна
г. = гавбиці (полеві)
г. т. = гавбиці тяжкі
пн. = піонїри
сап. = сапери
тр. = трен (достава амуніції і живности)
с. = санітети
л. = ляндвер (піх. краєвої оборони)
у. л. = улани ляндвери
а. л. = артилерія ляндвери
г. л. = гавбиці ляндвери
з. о. = загальне ополченє (ляндштурм)
ж. = жандармерія
ск. ст. = скарбова сторож.

Подане при імени число означає полк (реґімент), баталїон або дивізію.

—o—

(Дальше).

Замітка: Від тепер будемо оголошувати лише імена убитих і полонених. Робимо се тому, що ліст утрат є доси уже понад 400, отже треба з ними спішити ся. Зрештою виказуванє ранених є в тім случаю не конче потрібне, бо великий їх процент вертає по певнім часї знова на боєвий фронт і імена деяких жовнірів можуть нераз повторяти ся по кілька разів.

—o—

Листа утрат ч. 177
видана 13. мая 1915.

УБИТІ:

Бабяк Йосиф, 55 п. (11. III, 1915)
Ґриґерчик Іван, 1 у. (29. III—26. IV, 1915)
Данилів Михайло, 55 п. (25. II, 15)
Дезик Михайло, 18 л. (1—31. III, 1915)
Дицко Василь, 8 у. (помер у полоні в Росії)
Єкал Антін, 55 п. (22. III, 1915)
Катарсюк Юрко, 55 п. (20. III, 15)
Косик Антін, 8 д. (1. IV. 1915)
Кунець Михайло, 55 п. (24. III, 15)
Масик Ілько, 55 п. (9. III, 1915)
Настюк Василь, 55 п. (22. III, 15)
Оленич Амврозій, 55 п. (9. III. 15)
Отаманюк Роман, 55 п. (22. III, 15)
Топудяк Василь, 55 п. (23. III, 15)
Тучапський Антін, 55 п. (20. III, 1915)
Фіна Андрій, 55 п. (20. III, 1915)
Чабан Павло, 55 п. (21. III, 1915)

ПОЛОНЕНІ:

Абрамюк Юрко, 8 у. (в Росії)
Андрухів Кирило, 20 л. (в Росії)
Андрухів (Ґрушецький) Петро, 20 л. (в Росії)
Анклевич Володис., 80 п. (в Росії)
Антонюк Ґригорій, 80 п. (в Росії)
Антонишин Ґригорій, 80 п. (в Росії)
Арама Семен, 55 п.
Бабяк Лука, 95 п., ран. (в Росії)
Бабяк Семен, 22 з. о. (в Росії)
Бабюк Микола, 55 п.
Бабій Микита, 31 а. (в Росії)
Бадан Теодор, 55 п.
Багрів Михайло, 55 п.
Баяк Йосиф, 55 п. (в Росії)
Бакун Микола, 80 п. (в Росії)
Банас Йосиф, 55 п.
Бандура Михайло, 20 л. (в Росії)
Баран Василь, 55 п. (в Росії)
Баран Франко, 80 п. (в Росії)
Баран Йосиф, 55 п.
Баран Кароль, 20 л. (в Росії)
Баранський Гнат, 55 п.
Бартків Теодор, 35 л. (в Росії)
Басюк Йосиф, 80 п. (в Росії)
Батюк Іван, 80 п. (в Росії)
Батожинський Антін, 15 п. (в Росії)
Батушель Іван, 55 п.
Белзецький Онуфер, 55 п. (в Росії)
Берчук Дмитро, 55 п. (в Росії)
Берик Іван, 55 п.
Бережанський Антін, 5 п. (в Росії)
Березовський Іван, 55 п., ран. (в Росії)
Бесараба Дмитро, 22 з. о. (в Росії)
Беззубяк Юліян, 20 л. (в Росії)
Бідула Теодор, 55 п. (в Росії)
Білан Іван, 55 п. (в Росії)
Біляр Йосиф, 55 п.
Біловус Евген, 8 у. (в Росії)
Біловус Микола (Антона), 55 п. (в Росії)
Біловус Франко, 15 п. (в Росії)
Біловусяк Іван, 22 з. о., ран. (у шпитали в Росії)
Білозур Іван, 80 п. (в Росії)
Білий Бартко, 15 п. (в Росії)
Білик Василь, 35 л. (в Росії)
Білик Микола, 35 л. (в Росії)
Білик Петро, 80 п. (в Росії)
Біскош Петро, 55 п.
Бобенюк Іван, 15 п. (в Росії)
Боболя Апольоній, 55 п.
Бобик Войтко, 55 п.
Бочан Андрій, 55 п. (в Росії)
Бочко Михайло, 55 п.
Бодава Григорій, 55 п.
Боднар Григорій, 55 п.
Боднар Іван, 80 п. (в Росії)
Боднар Максим, 35 л. (в Росії)
Боднар Михайло, 55 п.
Боднар Стефан, 80 п. (в Росії)
Боднар Франко, 15 п. (в Сербії)
Бодокан Петро, 55 п.
Богуславський Іван, 55 п. (в Росії)
Богусевич Каміль (однор. добр.), 22 з. о. (в Росії)
Бойчук Іван, 31 а. (в Росії)
Бойчук Мих., 20 л., ран. (в Росії)
Бойчук Олекса (Михайла), 20 л. (в Росії)
Бойчук Петро, 20 л. (в Росії)
Бойко Дмитро, 55 п. (в Росії)
Бойко Григорій, 80 п. (у шпитали в Росії)
Бойко Тимко, 55 п. (в Росії)
Бойко Тит, 35 л. (в Росії)
Бойків Фльоріян, 55 п.
Боньчук Василь, 55 п. (в Росії)
Бондаюх Павло, 15 п. (в Росії)
Бондзюк Петро, 15 п. (в Росії)
Бордуляк Гаврило, 80 п. (в Росії)
Борович Стефан, 15 п. (в Росії)
Боруцький Яким, 35 з. о. (в Росії)
Бостан Сильвестер, 55 п.
Бошкевич Вінцентій 32 а., ран. (в Росії)
Божик Іван, 55 п. (в Росії)
Браташ Юрко, 80 п. (в Росії)
Браташ Кирило, 35 л., ран. (в Росії)
Бровчук Микола, 20 л. (в Росії)
Брилїнський Теодор, 15 п. (в Росії)
Березіцький Йосиф, 80 п. (в Росії)
Бучинський Йосиф, 35 л., ран. (в Росії)
Будник Петро, 35 л. (в Росії)
Будзина Григорій, 15 п. (в Росії)
Бугай Матвій, 80 п. (в Росії)
Букало Семен, 55 п.
Буляк Тома, 15 п. (в Росії)
Булка Олекса, 55 п.
Булиґа Василь, 55 п.
Буницький Марко, 80 п. (в Росії)
Бунт Микола, 15 п. (в Росії)
Бурак Іван, 20 л., ран. (у шпитали в Росії)
Бурак Михайло, 20 л. (в Росії)
Бурбан Михайло, 55 п., ран. (у шпитали в Росії)
Бурян Василь, 55 п.
Буртафок Андрій, 80 п. (в Росії)
Бутрин Василь, 15 п., ран. (в Росії)
Бузара Стефан, 55 п. (в Росії)
Бик Рудольф, 95 п., ран. (в Росії)
Вайда Микола, 80 п. (у шпитали в Росії)
Вакарян Стефан, 55 п.
Вальчук Михайло, 80 п. (в Росії)
Вальків Андрій, 95 п., ран. (в Росії)
Варава Микола, 80 п. (в Росії)
Вареница Прокін, 15 п. (в Росії)
Васьків Теодор, 55 п. (в Росії)
Василюк Петро, 30 п. (в Сербії)
Васплина Іван, 35 л. (в Росії)
Вавришин Станислав, 95 п., ран. (в Росії)
Веґич Антін, 55 п. (в Росії)
Венґринович Михайло, 55 п., ран. (в Росії)
Венґриновський Михайло, 80 п. (в Росії)
Вербицький Андрій, 80 п. (в Росії)
Вербицький Іван, 80 п. (у шпитали в Росії)
Вербицький Казимир, 80 п. (в Росії)
Верес Михайло, 55 п. (в Росії)
Вільчинський Іван, 80 п. (в Росії)
Вільґан Станислав, 35 л. (в Росії)
Вінярський Іван, 80 п. (в Сербії)
Вітомський Бартко, 15 п. (в Росії)
Вітровський Віктор, 80 п. (в Сербії)
Вітушинський Марко, 35 л. (в Росії)
Вітик Яків, 55 п.
Вівчарик Семен, 15 п. (в Росії)
Віх Іполит, 55 п. (в Росії)
Влащук Микита, 80 п. (в Росії)
Войнаровський Петро, 80 п. (в Росії)
Войтович Лев, 80 п. (в Сербії)
Войтина Йосиф, 80 п. (в Росії)
Волчишин Теодор, 55 п., ран. (в Росії)
Волощук Ілько, 55 п. (в Росії)
Вонс Андрій, 80 п. (у шпитали в Росії)
Вовчук Йосиф, 20 л. (в Росії)
Вовк Григорій, 80 п. (в Сербії)
Возняк Войтко, 55 п.
Вихопень Лавро, 30 п. (в Росії)
Вихопень Марко, 30 п. (в Росії)
Висоцький Михайло, 20 л. (в Росії)
Галамаґа Стефан, 80 п. (в Сербії)
Ґамнець Петро, 55 п.
Ганачевський Володимир, 55 п.
Ґандз Юліян, 80 п. (в Росії)
Гарасимчук Яків, 80 п. (в Росії)
Гарасимів Петро, 80 п. (в Росії)
Гардамала Михайло, 20 л. (в Росії)
Гаврилюк Іван, 80 п. (в Сербії)
Ґерман Микола, (ґефр.), 55 п.
Ґерман Микола (інф.), 55 п.
Ґерман Олекса, 55 п.
Гетьман Теодор, 30 стр. (в Росії)
Гладкий Антін, 80 п. (в Сербії)
Глухий Антін, 15 п. (в Росії)
Гнатів Григорій, 80 п. (в Росії)
Гніздюх Андрій, 55 п. (в Росії)
Годовач Прокіп, 55 п.
Гойсан Дмитро, 22 з. о. (у шпитали в Росії)
Головач Нестор, 55 п.
Голинський Вінцентій, 31 а. (в Росії)
Горбатий Луць, 20 л. (в Росії)
Ґордій Іван, 80 п. (в Росії)
Ґордій Павло, 95 п., ран. (в Росії)
Городиловський Семен, 80 п. (в Сербії)
Городинський Микола, 15 п., ран. (у шпитали в Росії)
Ґорпат Стефан, 55 п.
Ґотунґа Юрко, 55 п.
Ґотинчан Іван, 8 у. (в Росії)
Говорка Людвик, 80 п. (в Росії)
Грабовецький Павло, 20 л. (в Росії)
Грабовський Йосиф, 80 п. (в Сербії)
Грабовий Андрій, 15 п. (в Росії)
Гречаник Іван, 80 п. (в Росії)
Громяк Василь, 80 п. (в Росії)
Грицьків Іван, 80 п. (в Росії)
Грицишин Петро, 15 п. (в Росії)
Гринчук Микола, 55 п. (в Росії)
Гриневич Олекса, 80 п. (в Росії)
Гринів Гнат, 30 п. (в Сербії)
Гриник Іван, 80 п. (в Росії)
Грислюк Теодор, 55 п.
Ґуцуляк Йосиф, 32 а. (в Росії)
Ґудима Методій, 80 п. (в Росії)
Ґудима Петро, 80 п. (в Сербії)
Гулій Петро, 55 п.
Гундор Іван, 20 л. (в Росії)
Гункало Павло, 55 п.
Гупало Микола, 30 п. (в Росії)
Дацик Михайло, 55 п.
Дацків Стефан, 80 п. (в Росії)
Даньків Іван, 55 п. (в Росії)
Данилюк Йосиф, 31 а. (в Росії)
Деців Антін, 80 п. (в Росії)
Деців Михайло, 35 л., ран. (в Росії)
Демчко Онуфрій, 55 п.
Демчук Григорій, 35 з. о., ран. (в Росії)
Демків Іван, 15 п. (в Росії)
Демків Микола, 80 п. (в Росії)
Демський Михайло, 55 п. (в Росії)
Денис Іван, 55 п.
Деревенецький Теодор, 80 п. (в Росії)
Деркун Михайло, 30 стр. (в Росії)
Дяконюк Микола, 55 п.
Дідух Кость, 8 у. (в Росії)
Дідух Михайло, 8 у. (у шпитали в Росії)

(Дальше буде).